

ІМПУЛЬСНЕ МОДЕЛЮВАННЯ УРБАНІЗОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ ЯК ФАКТОР ПЕРЕХОДУ ДО ЕТАПУ ПОСТ-ІНДУСТРІАЛЬНОГО МІСТОБУДУВАННЯ

Павлів А. П., кандидат технічних наук, доцент

Україна, м. Львів Національний університет «Львівська політехніка»,
інститут Архітектури, кафедра дизайну та основ архітектури.

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws/12072018/6008

ARTICLE INFO

Received: 16 May 2018

Accepted: 30 June 2018

Published: 12 July 2018

KEYWORDS

urbanism;
discourse;
modernism;
modeling;
urban development.

ABSTRACT

The article studies the problem of a gradual change in the direction of urban discourse under the influence of critical re-considering of the heritage in modernists projecting and the range of social and technological initiatives implemented on the verge of 21st century. One of the features that characterizes the modern approach to urban development is a diversity of the material, dedicated to the evolution of urbanism in the 21st century (which deals with various forms of its perspective and retrospective). Such scope of data rises a lot of questions about the development of a certain system of its analysis regarding the balance of dominating topics and tasks. The given article studies main directions of scientific approach to the current state and perspective ways of urban evolution, based mainly on the potential incorporated in the traditional industrial urban development to reflect the phenomena and changes of a post-industrial city.

Citation: Павлів А. П. (2018) Impulsne Modelyuvannya Urbanizovanih Teritorij yak Faktor Perehodu do Etapu Post-Industrialnogo Mistobuduvannya. *World Science*. 7(35), Vol.2. doi: 10.31435/rsglobal_ws/12072018/6008

Copyright: © 2018 Павлів А. П. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Вступ. Метою статті є виявлення шляхів змістової структуризації обширного корпусу знань, що формують дискурс сучасного містобудування, в контексті розмежування перспективних напрямків - що пов'язані із економічними і технологічними трансформаціями межі XX – XXI та інерційних - котрі являють собою рудименти модерністської урбаністичної парадигми.

Однією із рис, що характеризує сучасний стан містобудівельної думки, є розгалуженість матеріалів, котрі присвячені тематиці еволюції урбаністики у XXI ст., що зачіпають, різні форми її перспективи та ретроспективи. Такий обсяг даних ставить питання про розробку певної систематики його аналізу, стосовно балансу переважаючих тем та завдань. У статті розглядаються основні напрямки наукової думки щодо актуального стану та перспективних шляхів еволюції урбаністики, зокрема на самій здатності, закладений у традиційному індустріальному містобудуванні, відображати явища та події пост-індустріального міста.

Результати дослідження. Хоча, осмислене на рівні загально-планувальної структури містобудування, як форма інтелектуальної діяльності, сягає найбільш ранніх фаз розвитку цивілізації, можна стверджувати, що аж до кінця XIX століття, воно, переважно, носило характер регуляризації вуличної мережі, за допомогою простих геометричних прийомів. Найбільші штучно розплановані метрополії античності (такі як Александрія), та перед-модерного часу (такі як Нью-Йорк), мають майже тотожні функціонально-планувальні концепції, невелика відмінність котрих визначається лише специфікою ландшафту в якому вони сформовані. Містобудування у сучасному розумінні, як складна система регулювання життєвих, виробничих та побутових детермінант є, в значній мірі, продуктом Нового Часу, як і саме велике місто - населення якого далеко перевершило позначку в один мільйон мешканців.

Провівши, таким чином, розподіл між містобудуванням як досвідом людства будувати крупні поселення, з одного боку та, з іншого - сукупністю знань із влаштування індустріальної метрополії Нового Часу, варто більш детально розглянути питання про те, наскільки ця сукупність знань заповнює потреби сучасного інформатизованого соціуму, який виявився найбільш урбанізованим в історії. Питання, котре згодом трансформується у проблему пристосування індустріального за своєю онтологією міста до вимог соціуму, цінності якого, багато в чому, протилежні до нього.

Мабуть найкращою ілюстрацією тут може служити переродження так званої “Афінської хартії”, яка довгий час була основою, і своєрідною квінтесенцією модерної урбаністики. Історія “Хартії”, добре ілюструє не лише сам факт завершення епохи міста ХХ століття, але також і наївну впевненість про актуальність у столітті ХХІ його директивної природи.

Через шістьдесят років після написання оригінального тексту 1933-го року, її нова редакція 1994 року, стала констатацією суттєво відмінних засадничих ідеалів, а редакція 2003 року, фактично, цілковито протилежних [1]. Якщо місто ХХ століття це тканина із чітко розділених функціональних зон та крупномасштабних геометричних узагальнень, то тут ми маємо справу із невизначеним образом постійно мінливих пріоритетів, котрі потребують перманентного переосмислення та поновлення; прикметно, що ініціатори “нових афінських хартій” взяли на себе зобов’язання видавати їх нові редакції кожних п’ять років. Цілковито очевидно, що така часта зміна пріоритетів у настільки інерційній галузі як практична урбаністика, основою якої є довготривале стратегічне планування, може бути яскравою ознакою дезорієнтованості сучасного дискурсу та втратою ним органічного зв’язку із процесами котрі рухають розвитком сучасного великого міста.

Все це не означає, що урбаністична аналітика межі ХХ - ХХІ століть втратила здатність відображати актуальні потреби і явища розвитку міських поселень. Скоріше навпаки - кількість наукових та фахових праць, що торкаються цієї тематики є надзвичайно великою, а її змістовна частина, мабуть, найбагатшою серед містобудівних рефлексій попередніх історичних періодів. Однак, на рівні практичного управління великим містобудівельним утворенням, цей масив матеріалу, здебільшого, важко корелюється із традиційними стратигемами управління, базовими елементами яких є генеральний план та похідні від нього документи, розроблені у парадигмі великомасштабного індустріального урбанізму перших хвиль промислової революції. Причина цієї невідповідності, очевидно, полягає не лише у еволюції технологічного поступу чи зміщенні ваги економіки у бік сектору обслуговування, але, також, і значно гострішому соціальному розшаруванні населення за рівнем заможності. Межа ХХ - ХХІ століть стала періодом кризи середнього класу, котрий був фундаментом так званого “суспільства загального благополуччя”. Ріст заможності середнього класу вів до росту вимог із комфортності проживання та відповідної нормативно-правової бази проектної діяльності, що, певний час сприяло подоланню суперечливих наслідків ранньо-індустріального проектування, до якого можна також включити і спадщину розвиненого модернізму оригінальної “Афінської хартії”.

Постмодернізм та різні світоглядні форми антиіндустріалізму (“контр-культура” 1960-х, екологічне проектування, “новий урбанізм” 1990-х,) стали, серед іншого, вираженням зростання благополуччя середнього класу та виставлених ним нових, більш високих, вимог до свого життєпростору. Саме за цих умов було написано більшість з нині актуальних робіт сучасної урбаністики з ідеалами сталого розвитку (sustainable development), технологізації побуту, деавтомобілізації, контекстуального озеленення тощо. Проте, останнє десятиліття показало, що цей базис може виявитись ненадійним, а сформовані на його основі візії занадто ідеалістичними.

Звичний образ “суспільства загального благополуччя”, зовні здавався непорушним до 2008 року, коли світова економічна криза унааявила вже давно існуючі процеси руйнації суспільно-економічного консенсусу. Середній клас, що формувався за допомогою індустріального виробництва і соціальних гарантій (в тому числі і високої оплати праці), опинився у становищі деконструювання, з одного боку глобалізацією, яка дозволила залучати до виробництва значно дешевшу робочу силу із бідних країн, а, з іншого боку, його оптимізацією та технологічною автоматизацією (роботизація, адаптивні методи виробництва).

В результаті, значна частина прибутків, що раніше розподілялась серед кваліфікованих робітників промислового сектору опинилась в руках, невеликої групи крупних власників виробництв, що змінило суспільний баланс сили. Вже у другому десятиріччі ХХІ століття, в руках лише 1% населення Землі опинилась половина (50%) його багатства [2]. В найближчому майбутньому ця динаміка буде збережена, і 99% людства далі біднішатиме. Така ситуація ще більше порушує проектно-правову схематику містобудування, базованого на нормативістичі

представницької демократії. Оскільки реальні фінансові можливості проводити ефективні виборчі кампанії концентруються у руках вкрай вузького кола осіб, котрі, у кінцевому підсумку, чинять вирішальний вплив на обраних, за допомогою їхніх ресурсів представників виборної влади, передовсім законо- і нормотворчої. В результаті сукупність науково-практичних знань та прийомів адміністрування, що традиційно складала галузь містобудування, зазнає змін, поступово порушуючи попередній консенсус. Управлінські структури епохи “загального благополуччя” більше не в змозі підтримувати систему модерністської урбаністики половини ХХ століття і трансформуються, поступово набуваючи інших якостей та функціональних характеристик.

Це може відбуватись двоюким чином: з одного боку, відкритою є можливість поступової законодавчої зміни поля містобудівельного адміністрування, з іншого, в умовах більш глибокої деградації (або відсутності) середнього класу, це поле перестає сприйматись як зобов’язуюче для тих чи інших суб’єктів проектно-будівельної діяльності. В першому випадку, поступова зміна поля адміністрування, декларативно, може навіть носити характер цілеспрямованої системи покращення стандартів життя із залученням нових технологічних та інноваційних розробок, використання яких відповідає маркетинговим цілям їх фірм виробників.

В такому контексті, модерністське містобудування, ймовірно стикається із цілою низкою нових факторів впливу, які не мають відповідників у його конституативному змісті. Аналіз цих факторів, а також меж поняття “містобудування”, приводить до думки про онтологічну сутність останнього як однієї із галузей знань. Принцип розділу знань на галузі є однією із базисних засад науки та економіки Нового Часу, в рамках якої модерністське містобудування не лише було сформоване, але і включене у співкоординацію із іншими галузями, котрі сумарно мали утворювати соціально-економічний організм епохи.

Проте, впродовж свого подальшого розвитку, галузева фрагментація знань продовжувалась, внаслідок чого з базових галузей стали виділятися спочатку напрямки, а потім самостійні галузі, рівноцінні тим із яких вони походили. В результаті, нові явища, котрі виростали із містобудівельного досвіду саме містобудування продовжувало залишатись в межах своєї початкової основи. Таким чином, система джерельної бази сучасної урбаністики може бути розглянута двоюко. З одного боку це наукові роботи котрі знаходяться у рамках галузі знань, що називається «містобудуванням» у строгому сенсі цього слова. З іншого боку - це набір різних галузей, котрі у більшій чи меншій мірі залучені у процесі функціонування великого міста, кількість та межі яких на можуть бути чітко визначені. Враховуючи наведені вище аргументи масив джерельної бази може бути розглянутий у кількох умовних розрізах: *консервативному*, *контекстуальному*, *синтетичному* та *перформативному*. поступово вилучались із його рамок та створили ряд окремих самодостатніх галузей, в той час як

При *консервативному* розрізі, розглядається масив даних, які обмежені традиційними рамками поняття містобудування, котре виступає у ролі галузі знань сформованої в епоху Нового часу. Це, в основному, праці, котрі оперують концепцією міста як екзистенційно моногенної структури, що в такому сенсі, може бути об’єктом проектної трансформації і цілісного перетворення. Концептуальною максимом консервативного масиву урбаністичних знань, є створення повноцінної структури “з нуля”, у вигляді одномоментно облаштованої урбаністичної системи, що задовольняє весь комплекс вимог управлінського, виробничого, побутового та структурних циклів. До такого роду джерел належать монографії та статті, котрі розглядають містобудування як онтологічне явище, що пов’язане з історією раціоналістичної думки, проходить певні стадії пристосування до демографічних, економічних, інфраструктурних змін пов’язаних із природнім розвитком того чи іншого населеного пункту. В такому ж контексті робляться більш широкі узагальнення та висновки на тему самого феномену сучасного містобудування.

Контекстуальний розріз є рефлексією, описаного вище, процесу фрагментації урбаністичних знань та перетворення їх на окремі, відносно ізольовані, галузі, котрі не завжди прямо пов’язані із містобудуванням чи архітектурою. В певному сенсі, допустимо сказати, що виникнення цих нових галузей, мало і поза-урбаністичну онтологію і може бути трактоване, як розвиток не лише інших наукових галузей, але і соціальної публіцистики. Зокрема, можна навести приклад книги Кейчл Карсон “Безмовна весна” (“Silent Spring”) 1962 року [3], що будучи актуалізаційною роботою з вузької тематики забруднення їжі пестицидами, по-суті, стала однією із вихідних пунктів руху за збереження довкілля, який, згодом, переріс у ряд популярних урбаністичних концепцій. Дослідження, що умовно відносяться до контекстуального типу, часто схильні розглядати проблематику своєї новосформованої галузі, як основу для успішного

розвитку всього містобудування, або як його наступну, більш ефективну, форму. Прикладом може бути сформований наприкінці XX століття світогляд *сталого розвитку* (sustainable development), що розвинувся до масштабів складної різноаспектної системи теоретичних та практичних поглядів на облаштування населеного простору, до складу якого входить естетична, економічна, екологічна, транспортна, антропологічна та інші моделі. В сучасній науковій думці, ці галузі, як правило, розглядаються окремо і можуть бути частинами досить різних спеціальностей, від економіки та адміністрування до енергетики, культурології та архітектури.

Під **перформативним** зрізом тут розуміються джерела та матеріали, котрі не пов'язані із систематикою модерністської урбаністики і творять обриси нової методології трактування містобудівельного простору на засадах сингулярної реальності інформатизованого суспільства. Не дивлячись на те що ця категорія джерел не може бути чітко окреслена рамками певної галузі знань і є відкритою до акумуляції різнорідних даних про трактування і перетворення містобудівельної тканини в умовах "пост-індустріальної" парадигматики, увагу варто звернути передовсім на дослідження, які мають добре виражений соціо-творчий та місто-творчий характер. До такого роду матеріалів відносяться і рефлексії урбаністичних та прото-урбаністичних утворень спонтанного характеру, як, наприклад, населені пункти, котрі виникли на базі стихійних ринків, тимчасові прото-урбаністичні поселення подієвого характеру, довготривалі табори перебування біженців тощо. Всі ці, та подібні зразки, паралельної урбаністики часто містять у собі елементи перформативного трактування сучасного містобудування, та є важливим практичним матеріалом для становлення сучасної урбаністичної думки.

Як правило традиційні галузеві науки часто позиціонують себе у взаємозв'язку із теоріями формаційних змін другої половини XX століття (а також початку XXI), що дає їм можливість ствердити свою актуальність та потенціал практичного застосування. Однак, у нашому контексті, окреме вивчення корпусу матеріалів із трактування пост- (пізньо-) індустріальної соціосистеми, пов'язане із тим, що містобудування у його нинішньому розумінні, по суті, є її функціонально-просторовий виразом.

Масив подібного роду даних можна поділити на три принципові групи: *футуристичні*, *маніфестаційні* та *рефлексивні*. До першої групи відносяться наукові та науково-публіцистичні матеріали котрі розглядають формаційну трансформацію як гіпотезу, остаточне підтвердження якої належить майбутньому, проте її вірогідність впливає із запропонованої авторами абстрактно-логічної схеми. Такого роду дослідження характерні, передовсім, для раннього етапу становлення пост-індустріальної концептуалістики, загальний тон яких був заданий футуристично-популярними роботами Е. Тоффлера [4,5], прогностичною соціологічною аналітикою М. Маклюена [6,7,8] та політекономією Д. Белла [9]. Хоча основний масив таких праць відноситься до другої половини XX століття, швидкість змін та популярність теми, постійно продовжували тривалість у часі футуристичного періоду, риси якого можна побачити і у багатьох сучасних роботах.

До другої групи можна віднести роботи, котрі мають стверджувальний та популяризаторський характер, і часто поєднуються із пропагуванням тих чи інших технологічних та інженерних вирішень, найчастіше із сфери комунікаційних та енергетичних інновацій. Формаційні трансформації тут представлені як своєрідна самоочевидність, максимальне ствердження якої посилює вагу пропонованих вирішень та способів пристосування. Джерела маніфестаційного характеру, загалом, переважають також у вітчизняній науковій літературі, яка торкається сучасного стану та проблем розвитку різних галузей науки та виробництва. В основному це пов'язано із пізнім акцептуванням вітчизняною наукою пост-індустріальної концептуалістики, що почалась лише із кінця 1980-х років, коли ідеологічно детермінована радянська культурологія уступила місце плюралістичному підходу, відкривши доступ до, на той момент, вже достатньо розвиненого формаційного дискурсу на Заході.

Рефлексивна група джерел, як правило, базуються на критичному аналізі вже здійснених на практиці формаційних перетворень. Хоча, і в даному випадку, ми часто зустрічаємо ознаки футуризму та маніфестаційності, все ж таки, прикладний характер рефлексивних джерел, особливо тих які стосуються експериментів із містобудівною тканиною, є головним аргументом пріоритетності такого роду матеріалів для сучасних урбаністичних студій.

Важливою частиною систематизації джерелознавчої бази є позиціонування відносно значних соціальних змін, що відбулись на межі XX - XXI століть, у зв'язку із сукупним ростом сфери послуг, комунікативних технологій і різних форм самоорганізації малих та великих груп населення.

На даний момент соціологи та економісти, не дійшли до переважаючого консенсусу в трактуванні економічних та культурних наслідків таких змін, однак, аналіз та власний досвід

роботи автора із різними групами мешканців великого населеного пункту, дають можливість ствердно оцінити тенденції відходу від парадигми економічного детермінізму. Економіка вже не може розглядатись як єдиний і виключний базис, на якому розвиваються похідні соціальні та культурні феномени [10]. Комунікативні технології привели до творення самоорганізованих громадянських структур, котрі маючи різні цілі та сфери діяльності, впливають на директивно-ієрархічні структури індустріальної доби.

В цьому контексті, перед дослідженням, що розглядає потенційні шляхи розвитку сучасної урбаністики, постає проблема вивчення окреслених вище явищ та врахування їх у гіпотезах про моделювання розвитку великого міста. У ряді досліджень, передовсім, соціально-футуристичних та тих котрі оперують цінностями сталого розвитку, можна зустріти думку, про трансформацію ролі містобудівника - *проектанта* у місію містобудівника - *комунікатора*. Досвід цього способу творення життєвого простору (наприклад творчість Алехандро Арравени), на перший погляд дає підстави для позитивного ставлення до такого зміщення акцентів. Проте, ці поодинокі, поки, приклади, часто оцінюють виключно із егалітаристської точки зору, і потребують додаткової перевірки в умовах відсутності у комунікатора професійних знань у сфері, яка зачіпається діяльністю громади.

Посилення ролі комунікативно згуртованих громадянських спільнот приносить зміну також і у валоризаційній площині. Змінюються категорії та критерії вибору, уявлення про цінність, а також способи їх передачі (розповсюдження). Творена таким чином соціосистема починає виступати не як “надбудова” на економічному “базисі”, а як рівнозначна йому за значенням одиниця. З іншого боку, це можна сприймати і як еволюцію самого “базису” зміст якого конститує “егоцентрична” чи “соціоцентрична” функціональна система [11].

Хоча така термінологія може викликати зауваження і, ймовірно, потребує вдосконалення, вона визначає горизонт, який відділяє фазу капіталістично-промислової формаційної моделі від фази споживацько-індивідуалізованої.

Роботи Ангуса Дітона із дослідження проблем бідності, багатства та задоволеності життям, засвідчили існування порогу “нечутливості” до багатства, після досягнення певного його рівня (Дітон називає цифру у 6500 доларів у місяць на людину). Після досягнення цього порогу (що гарантує базові потреби споживання), поведінка індивідуума значно змінюється, як і змінюється пріоритети його вибору [12]. Широке визнання праць Дітона у світовій науці, може свідчити про досягнення певного консенсусу, щодо конкретизації межі за якою починається “соціоцентрична” функціональна модель, а також її неминуче наближення, навіть у тих країнах, котрі демонструють найнижчі показники ВВП на душу населення та індексу людського розвитку (HDI).

Враховуючи вищесказане можна окреслити коло джерел, котрі пов’язані із існуванням сучасної урбаністики в рамках соціального стратиграфування, яке приходить на зміну процесуальному (тут варто зазначити, що мається на увазі не зникнення процесуальних факторів, а їх перехід із категорії основних у категорію допоміжних).

Разом із тим, варто внести деякі уточнення, щодо змістового наповнення понять котрі розглядаються. В традиційному індустріальному місті ХХ століття, життє-простір теж був, багато в чому, “егоекономічним”. В рамках процесуальної стратиграфії, базовим елементом служило промислове підприємство, потреби якого творили інші елементи містобудівної тканини - транспортні мережі, житлові квартали з відповідною інфраструктурою, адміністративно-управлінські кластери. Таке підприємство було і ключовим фактором індивідуального розвитку, що у вигляді зарплатні та ряду соціальних гарантій (пенсії, стипендії, лікарняні тощо), давало можливість підтримувати певний рівень споживання, що був вищим від рівня споживання сільського мешканця. Можливість підвищити рівень споживання пов’язувалась із підвищенням кваліфікації, у закладах професійної освіти. Таким чином освіта була сконцентрована на вузькій переважно промисловій спеціалізації, яка індивідуалізувала особистість та надавала їй суспільної ваги. В цьому сенсі термін “егоекономіка” має, ймовірно, більш коректне застосування ніж у теоретиків пост-індустріальної парадигми.

Однак, в процесі вдосконалення промислового виробництва і його заміщення, як основного джерела зайнятості сферою послуг, вже високий рівень споживання, забезпечений індустріальним виробництвом, був далі розвинений ростом не матеріального, а інтелектуального споживання. Так, наприклад, заклади харчування, які до кінця ХХ століття розглядались виключно як місця для прийому їжі, в контексті формаційного переходу, стали розглядатись як місце отримання вражень: візуальних, слухових, когнітивних, комунікативних. Формування

пропозиції у сфері інтелектуального споживання стало значно більш динамічним середовищем накопичення капіталу, індивідуалізації особистості та набуття суспільної ваги.

В зв'язку із цим, на початок XXI століття, "процесуальна" урбаністична модель, зазнала значних змін. Ріст сфери послуг змінив транспортні пріоритети, місця скупчення мас людей, вимоги до життє-простору тощо. Обслуговування та непромислова діяльність, що переважно концентрується у центральній частині міст, створили нові інфраструктурні виклики, які неможливо вирішити в рамках модерністської парадигми. Головною причиною є велика ступінь мінливості "непромислової" діяльності, фактори успіху якої не є стабільними і потребують постійного креативного пошуку.

Таким чином, особочентрична "соціоекономіка" («егоекономіка») це передовсім система зв'язків, яка не просто забезпечує фізичне споживання (як у сільськогосподарську добу), чи фізичне і обмежене інтелектуальне споживання (як у індустріальну добу), а домінуюче інтелектуальне споживання, котре потребує інших інфраструктурних рішень та методів управління великим населеним пунктом.

На даний момент, можна констатувати, що джерельна база, котра стосується цього комплексу знань є вкрай неструктурованою і не сформованою. Багато даних є розподілені між різними сегментами знань від автономного енергозабезпечення до "теорій щастя" і потребують більш базових досліджень, які б заклали основи універсального розуміння феномену "егоекономіки" чи "соціоекономіки". У даній статті, розглянуто лише ті аспекти цієї тематики, котрі перегукуються із вже існуючими прикладами архітектурної та містобудівельної практики, а також ті неемпіричні концепти, які стосуються різних видів самоорганізації "соціоекономіки", що можуть мати значення для містобудування у майбутньому.

Тут, передовсім, мова іде про експерименти навколо так званої "безгрошової економіки", або "економіки дарування", котра передбачає налагодження матеріальних продовжень вже створених у комунікативній мережі зв'язків. В цьому сенсі особочентрична парадигма може вступити у системний конфлікт із директивною структурою управління містом, оскільки певні локальні групи мешканців, гіпотетично, можуть самостійно замовляти проекти щодо планувально-функціонального вирішення територій на яких вони проживають і впроваджувати у них свої власні вимоги. Така потенційна можливість, відкриває перспективу докорінного перегляду поняття про централізоване моделювання міського розвитку та компетенцію органів котрі його будуть здійснювати. В цьому контексті, важливими є ті праці, котрі прослідковують зміни у структурі життєвого укладу індивідууму та невеликих локальних груп мешканців, після того, як вони покидають традиційну індустріальну систему взаємозв'язків.

Разом із тим, варіант розвитку міста, що повністю відповідає описаним вище прогнозам, виглядає малоімовірним. Практичні спостереження та досвід онтологізації пост-індустріальних принципів, свідчить про те що формаційні шари не змінюються, а накладаються один на одного, поступово синтезуючись і створюючи більш складну логістичну структуру. Хоча у соціосистемному аспекті, попередні шари маргіналізуються за рахунок постійного технологічного вдосконалення, це, однак, не означає перспективи їх зникнення бо об'єктивна потреба у їх існуванні є незмінною.

Тому для дослідження сучасної урбаністичної думки, важливою є структуризація прогностичного та рефлексивного матеріалу відповідно до ступеню його взаємопов'язаності, котра розглядає явища попередньої формації як актуальні та важливі для функціонування провідної. У цьому зв'язку, досить перспективною групою досліджень виглядають ті роботи, які досліджують пристосування і трансформацію старих структур після втрати ними головної економічної та адміністративно-управлінської ролі що стають імпульсами для саморозкриття потенціалу тієї чи іншої території.

Прикладом такого підходу до моделювання міської тканини може служити розроблена під керівництвом автора концепція розвитку кварталів північно-східної частини Львова, на основі фазової трансформації невеликої будівлі, де колись розташовувалась фабрики повидла.

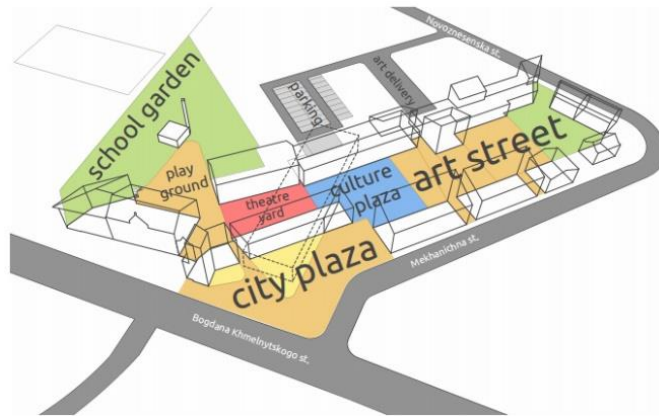

Рис. 1. – Концепція розвитку кварталу на основі розгортання функцій закладених в імпульсному об'єкті – колишній будівлі фабрики повидла.

Концепція передбачає розгортання мікроструктури сконцентрованої у межах одного будинку, через поступове опанування простору закладеними у неї функціями до розмірів прилеглого кварталу обмеженого трьома вулицями (Рис. 1).

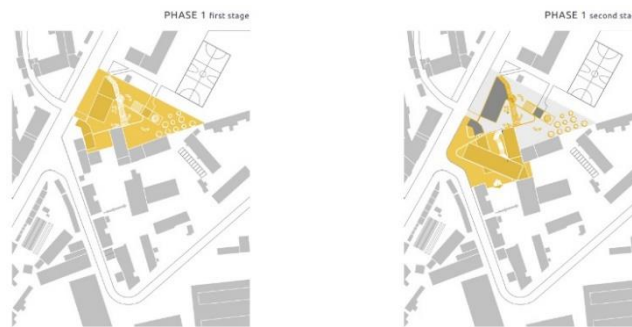

Рис. 2. – Фази першої стадії передбачають ревалоризацію старого приміщення, та концентрацію первинних функцій у невеликій навколишній території: ділова активність, культура, громадський простір, обслуговування, торгівля тощо.

Проект передбачає дві стадії розгортання функціонально-просторової тканини, що включають п'ять фаз – дві протягом першої стадії та три протягом другої. (Рис. 2).

Рис. 3. Друга стадія імпульсного розвитку кварталу із закладенням метаболічних якостей подальшого перформативного розширення на інші території Північно-Східної околиці Львова. (нова вулиця, площа, центр локальної общини, дитячі та освітні установи)

На другій стадії функції закладені у перших фазах розширюються та ускладнюються, розвиваючись територіально до рівня кварталу площею 3450, 05 квадратних метрів (Рис. 3). Таким чином формується містобудівельне утворення із власною площею об'єктом центром і додатковою вулицею. Планувальна і просторова структура утвореної території організована за принципом еволюційного метаболізму, тобто кожен кластер що завершує квартал містить незавершені елементи для ймовірного подальшого розширення у просторі та трансформації всього простору південно-східної околиці міста, що зараз складається із покинутих індустріальних підприємств та низькоякісної забудови.

Висновки.

1. Виявлено, основні фактори трансформації сучасного урбаністичного дискурсу, котрі пов'язані із а) зміщенням балансу між представниками середнього класу та крупного капіталу, що підважує стабільність та дієвість нормативного поля адміністрування містобудівельними процесами; б) діяльністю технологічних компаній, котрі поширюють свою продукцію за допомогою урбаністичної аргументації; в) новими горизонтальними зв'язками між мешканцями, котрі виникли внаслідок розвитку нових видів комунікативної взаємодії.

2. Означено головні принципи структуризації масиву сучасного містобудівельного дискурсу на основі фактору хронологічно-галузевої фрагментації базової модерністської основи першої половини ХХ століття, котра впродовж наступних десятиліть пройшла шлях розмежування на окремі самодостатні сфери знань, що самоусвідомлювались як вихідні пункти для подальшої еволюції урбаністики. В зв'язку із цим було виділено чотири групи джерел, які можна окреслити як: *консервативний* (загалом відображають традиції закладені у модерністській традиції), *контекстуальний* (розглядають досвід окремої галузі як номогенний), *синтетичний* (здійснюються спроби поєднання та урівноваження різних галузевих досвідів в універсальну суму знань та рекомендацій) та *перформативний* (пропонують відносно автономні від модерністської інерції шляхи моделювання сучасної містобудівної тканини).

3. Визначено, що одним із ключових сегментів знань, котрі впливають на творення сучасного містобудівного дискурсу є аналіз еволюції соціосистеми (або соціально-економічної формації). Такого роду знання лягли в основу багатьох спроб їх інструменталізації на рівні містобудування, що, у свою чергу, стало причиною появи ряду урбаністичних програм. Встановлено, що такі джерела можуть бути поділені на три групи: *футуристичні* (розглядають формаційну трансформацію як гіпотезу, остаточне підтвердження якої належить майбутньому, проте її вірогідність впливає із запропонованої авторами абстрактно-логічної схеми), *маніфестаційні* (мають стверджувальний та популяризаторський характер, і часто поєднуються із пропагуванням тих чи інших технологічних та інженерних вирішень, найчастіше із сфери комунікаційних та енергетичних інновацій) та *рефлексивні* (базуються на критичному аналізі вже здійснених на практиці формаційних перетворень).

ЛІТЕРАТУРА

1. The New Charter of Athens 2003 [Електронний ресурс] // European Council of Spatial Planners. – 2003. – Режим доступу до ресурсу: http://www.ectp-ceu.eu/index.php/en/?option=com_content&view=article&id=85.
2. Половина світового багатства перебуває в руках 1% населення [Електронний ресурс] // Forbes Україна. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://forbes.net.ua/ua/news/1403797-polovina-svitovogo-bagatstva-perebuvaе-v-rukah-1-naselennya>.
3. Carson R. Silent Spring / Rachel Carson. – Houghton Mifflin: Mariner Books, 1962. – 368 с. – (ISBN 0-618-24906-0).
4. Тоффлер Е. Третя хвиля / Елвін Тоффлер. – Київ: Видавничий дім «Всесвіт», 2000. – 480 с. – (ISBN 966-95607-2-1).
5. Тоффлер Е. Нова парадигма влади. Знання, багатство й сила / Елвін Тоффлер. – Харків: Акта, 2003. – 688 с. – (ISBN 966-7021-48-3).
6. McLuhan M. War and Peace in the Global Village / Marshall McLuhan. – N.Y.: Bantam, 1968.
7. McLuhan M. Understanding Media: The Extensions of Man / Marshall McLuhan. – N.Y.: McGraw Hill, 1964.
8. McLuhan M. City as Classroom: Understanding Language and Media / M. McLuhan, K. Hutchon, E. McLuhan. – Hamilton: The Book Society of Canada Limited, 1977.
9. Bell D. The coming of post-industrial society: A venture of social forecasting / Daniel Bell. – NY: Basic Books, 1973. – (ISBN 0-465-01281-7).
10. Анатолій Гальчинський: «Логіка саморозвитку економіки завжди розумна» [Електронний ресурс] // Forbes Україна. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://forbes.net.ua/ua/nation/1407771-anatolij-galchinskij-logika-samorozvitku-ekonomiki-zavzhdi-rozumna>.
11. Анатолій Гальчинський: "Світ розвертається ліворуч — у бік людини [Електронний ресурс] // Дзеркало Тижня. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/anatoliy-galchinskij-svit-rozvertayetsya-livoruch-u-bik-lyudini-.html>.
12. Deaton A. The Great Escape: Health, Wealth, and the Origins of Inequality / Angus Deaton., Princeton University Press 2013. – 378 с. – (ISBN 1400847966, 9781400847969).